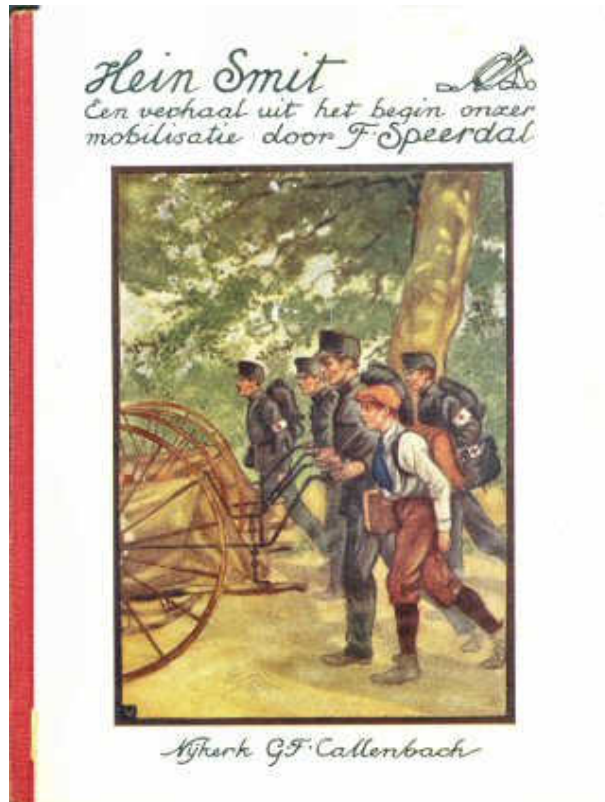

Zondagsschoolboekje

Titel: Hein Smit

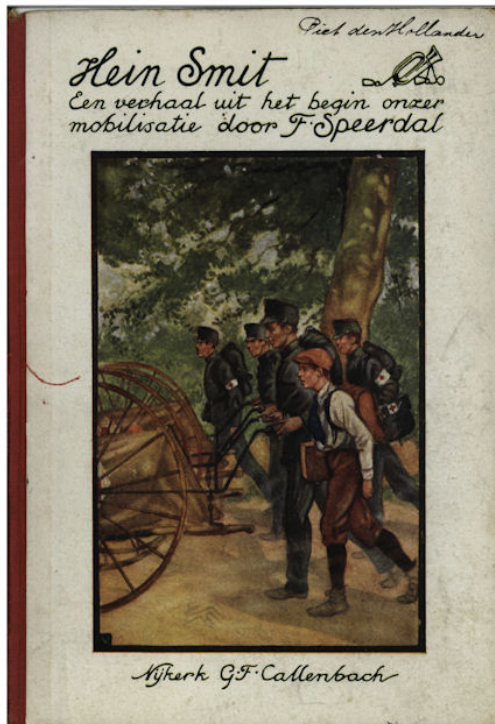
Auteur: F. Speerdal

Illustrator: E.J. Veenendaal

Uitgever: G.F. Callenbach, Nijkerk

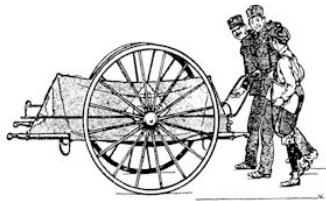
Druk: 1

Jaar van uitgave: 1928

HEIN SMIT

Hein Smit
Een verhaal uit het begin onzer
mobilisatie door F. Speerdal

met tekeningen van Jaap Teunendaal

Nijkerk G.F. Callenbach

HOOFDSTUK I.

Mobilisatie.

In de laatste week van Juli was de afleiding voor Hein Smit al te sterk geworden.

Tot dien tijd toe had hij, met alle dapperheid van zijn vijftien jaren, weerstand geboden aan 't prachtig zomerweer. Als de dagtaak bij zijn baas, timmerman Klaassens, was voltooid, en hij het thuis in de hitte van zijn kleine kamer niet kon uithouden, — dan had hij zijn boeken en schriften onder den arm genomen en had zich een schaduwrijk plaatsje gezocht in het plantsoen. Daar was het rustig. De weinige mannen, die er kwamen, zaten er vreedzaam hun praatje te houden onder 't genot van pijp of ... tabakspriem: het waren altijd dezelfde gasten, die de banken vulden. Onder hen was Hein, die „iederden dag met z'n neus in de boeken zat”, een bekende figuur. Met potlood maakte hij zijn aantekeningen in het reken-schrift, dat op zijn, over elkaar geslagen, knieën lag — of hij leerde de woordjes uit een vreemde taal, die hij had te bestudeeren.

„Doe je boeken maar dicht, Hein,” zei 't oud-achtig heertje, dat van zijn rente leefde. Hein zat naast hem op de bank alle moeite te doen om zijn aandacht bij de Fransche thema te houden.

„Morgen heb ik les, meneer!” was 't antwoord, — en de jongen keek zijn buurman aan, met ernst in zijn blik.

Hij was er heusch ook wel toe verplicht om te werken! Iedere les kostte hem vijf en zeventig cent, en daar moest hij heel wat voor doen. Van zes tot zes, met twee uren schaftijd er tusschen, was een werkdag, die lang niet licht viel, en als Hein niet zoo'n door en door gezond lichaam had meegekregen in de wereld, zou hij in deze zomerwarmte 's avonds veel te moe zijn geweest om nog te werken. Maar nu was een onderdamping van zijn hoofd in een kom koud water en daarna een flinke stapel boterhammen voldoende om hem zijn levensgeest terug te geven.

Bovendien: Hein had een ideaal!
Dat droeg hem vèr uit boven de armoedige omgeving, waarin hij opgroeide.

Zijn ouders oefenden beiden een merkwaardig ambt uit, een ambt, dat in sommige tijden van het jaar vrij winstgevend was, maar dat toch nooit voor buitengewoon eervol doorging. Vader en moeder Smit verdienden den kost door, ieder bij zijn eigen bataljon¹⁾, dagelijks met de soldaten van 't garnizoen mee uit te trekken, met een volgeladen karretje, om hen in de rusttijden den inwendigen mensch te doen versterken. Bij grootere militaire oefeningen werden er soms honderd fleschjes bier of limonade verkocht, en honderden reepen chocolade, gevuld met ananas, moca, enz. Aan de ongevulde chocolade werd minder verdiend, en daarom hadden vader en moeder Smit dit meer voedzame artikel afgezworen: 't andere ging er bij „de manschappen” net zoo goed in.

Jan Smit — Hein's vader — en vrouw Smit dreven hun „handwerk” reeds van hun jeugd af aan. 't Had hen ruw gemaakt in taal en levenswijze. De dagelijksche omgang met de soldaten had hen geleerd, dat zij een vroolijke stemming moesten hebben om veel te kunnen verkoopen, en de middelen om die goede luim op te wekken waren vaak van laag allooi . . .

Maar, als door een wonder, had Hein een heel bijzonder karakter en een uitstekenden aanleg.

Van heel jeugdigen leeftijd af ontwikkelde hij zich op een bijzondere wijze. Ook uiterlijk geelk hij niets

¹⁾ Een bataljon telde in vredetijd ongeveer 200 soldaten, in tijd van oorlog 1000.

Toen nu Hein de hoogste klasse van de lagere school doorloopen had en zijn vader hem had aangekondigd, dat hij loopjongen zou worden bij een apotheker, riep het Hoofd der school den opgeschoten knaap bij zich. Het was een vriendelijke, groote man met peper-en-zout kleurig hoofdhaar en daarbij passende snor; een man, tot wien Hein altijd met stille bewondering en genegenheid had opgezien.

„Je hebt je kranig gehouden, hier op school,” begon de onderwijzer. „Vertel me eens, wat zijn nu je plannen?”

Hein had geen plannen, tenminste hij keek naar den grond, — en zei niets.

„Heeft je vader al een betrekking voor je?”

Hein zag op, blikte recht in de hartelijke oogen van zijn onderwijzer.

„Loopjongen in een apotheek, meneer,” zeide hij zacht, — als schaamde hij zich voor een bekentenis: het was geen post van voornaam allooi!

„Zoozo,” bromde het Hoofd, nadenkend. „zoo-zoo!”

„Ja, meneer,” gaf Hein hierop ten antwoord, alsof 't een standje was, dat hem aanging.

„Daar zal niet veel voor je te leeren zijn, vrees ik.”

„Nee, meneer.”

op zijn ouders. Terwijl deze beiden donker haar en donkere oogen hadden, en klein van gestalte waren, werd Hein al op zijn vierde jaar een knaapje, dat een flink eind boven de tafel uitstak. Bovendien was hij blond en had blauwe oogen. Maar vooral verschilde hij in karakter van de overige huisgenooten. Zijn beide oudere broers waren levendig en opvliegend, zooals vader en moeder, en er ontstonden vaak tusschen hen vieren heftige botsingen. Hein daarentegen was, van kind af aan, rustig en stil geweest en had zich nimmer met huiselijke oneenigheden bemoeid, terwijl hij zich terugtrok in het hoekje van de kamer, waar hij het geliefde spelgoed heen sleepte, dat hij met alle zorg bewaakte.

Toen was zijn schooltijd begonnen, en daarmee kwam het groote verdriet in Hein's leven. Had hij zich eenzaam teruggetrokken van al die kinderen, waarvan de meesten uit veel ordelijker huishouden kwamen dan het zijne was, dan zouden zijn kapotte kousen en gelapte broeken hem weinig geërgerd hebben. Maar Hein was een leuke, vroolijke jongen, die door de jongens van zijn klas werd meegeslept in hun spel. Hij wist altijd de beste plannen te maken voor tochten op vrije middagen, was met leeren een haantje-de-voorste, — kortom: hij was bij onderwijzers en jongens heel gezien. En juist daardoor was 't hem een onverdraaglijke gedachte, zijn vrienden nu nooit eens, — zooals andere jongens deden, — mee naar huis te kunnen nemen, en ook nooit eens met dien trots over zijn vader te kunnen praten, welken jongens van zijn leeftijd zoo gaarne aan den dag leggen . . . en die hun zoo goed staat.

„Vin-je dat niet jammer, Hein? Jij, die zoo goed leeren kunt!”

„Vader zegt 't,” luidde 't verweer.

„Maar zou je Vader 't niet goedvinden, als je een ambacht leerde?” was nu de vraag, die Hein in verlegenheid bracht. Hij antwoordde echter openhartig:

„Vader wil, dat ik in de verdienste kom, meneer. Ik krijg dadelijk f2.— per week, van acht uur 's morgens tot acht uur 's avonds en Zondag om de veertien dagen dienst.”

„Zie eens, Hein, als ik niet een andere mogelijkheid had gezien, was ik dit gesprek niet begonnen. Ik weet een timmermans-baas, die een jongen noodig heeft en waar je dadelijk met f2.50 in de week begint. Als je daar flink je handen uit de mouwen steekt, — en ik ken je voldoende om te weten, dat je dit zult doen, — dan heb je 't in een paar jaar tijds tot f8.— gebracht. Me dunkt, je vader kan daar niets tegen hebben; spreek er eens met hem over . . .”

't Duurde niet lang, of Hein Smit deed zich ook in zijn betrekking als een flinken jongen kennen. Zijn dagtaak kon hij gemakkelijk aan; vaak zag men hem 's zomersavonds met gewezen schoolkameraden op het voetbalveld. Velen van hen waren nu op een school voor meer uitgebreid onderwijs of op een hogere burgerschool. Hein hoorde hen spreken over alles wat daar aan nieuws te leeren viel. Jaloesch was hij daarop. Wat bleef hij, achter de schaaftank, dom, bij die vrienden vergeleken. Wat zou hij er niet voor over hebben, óók te mogen leeren, iederen dag te mogen

gaan naar dat keurige, groote, statige gebouw, — in plaats van naar den timmerwinkel! Daar was Spekkers, de zoon van den concierge. Dat was toch dók maar een heel eenvoudige jongen, en die zat nu toch fijn in de tweede klas van de H. B. S. En verdienen? In een paar uren tijds verdiende zijn broer uit de 5de klas al net zooveel als Hein in een heele week. Enkel met 's avonds jongens uit de lagere klassen te helpen met hun huiswerk. Hij moest wel reusachtig knap zijn. Dik Spekkers. „Hè, als dié nou mij ook 's wat wou leeren.“

„n Oogenblik flitste die mogelijkheid Hein door de gedachten. Dan verwierp hij 't verre. Waarom zou Dik zich die moeite geven? en wat zou hij zelf, Hein, aan die geleerdheid hebben?

Maar, terwijl hij 's middags bezig was met 't timmeren van een raamkozijn, — zie: „wat was er ook weer voor prettigs?“ kwam hem in de gedachten. „O ja, Dik Spekkers; lessen.“ De blijde trek vergeleed van zijn gezicht: „dat is waar ook, 't is onmogelijk!“ Toch . . . een oogenblik later was het plan er weer. Het liet hem niet meer los. Hij kon er tenminste eens met Dik over praten. En: Dik was jong, Dik was vol geestdrift, Dik achte het wel mogelijk, Hein te helpen, om hetzelfde te leeren wat in de lagere klasse van de H. B. S. werd onderwezen.

't Werd een eerlijke afspraak: Hein zou Dik een vergoeding voor zijn tijdverlies geven en deze zou hem een paar maal per week helpen en hem de noodige boeken leenen; van de verdiensten op de werkplaats kon hij nu wel f 1.50 wekelijks missen . . .

hetzelfde doel nagestreefd, en, nu 't zeker scheen, dat hij 't zou bereiken, werd misschien aan al zijn plannen de bodem ingeslagen. Als hij nú met zijn lessen en zijn studie moest ophouden, wat was hij dan? Een timmermansjongen, die 'n beetje geleerd had van allerlei dingen, talen, wiskunde, waar hij niets aan had.

„Jammer, dat je 't lessen-geld niet bewaard hebt,“ zeide zijn vader boos, „wat zou zoo'n spaarpot ons nu goed zijn te pas gekomen! Lessen? Je had het geld net zoo goed kunnen wegsmiten.“

Tranen van spijt en verdriet kwamen Hein in de oogen. Urenlang, in het kleine, warme vertrekje, lag hij dien nacht te woelen, en te worstelen met zijn gedachten, waar hij redding zou kunnen vinden. Zijn geheele leven scheen verloren, geen enkele uitweg was te zien. Zijn baas, zelf nog jong en ongetrouwd, zou bij mobilisatie van het leger dadelijk moeten opkomen; natuurlijk zou dan de zaak gesloten worden . . .

Toen werd, in het stralendste, heerlijkste zomerweer, plotseling op Vrijdag 31 Juli 1914 de mobilisatie aangekondigd. Daags daarna was 't van vijf uur in den ochtend woelig en druk in de anders zoo stille, kleinsteedsche, straten. 't Was een gaan en komen van militairen van allerlei rang; vervoer van paarden; transport van goederen . . . En te midden van alle verwarring trachtte Jan Smit te weten te komen, waarheen zijn bataljon zou verplaatst worden. Reeds op 't middaguur kwam hij thuis met de boodschap, dat de troepen, waarmee zijn vrouw en hij altijd optrokken, naar Bergen op Zoom zouden gaan.

Enige jaren van ingespannen werken had Hein achter den rug, toen de zwoele dagen in West-Europa een voorbode waren van het groote onheil dat ging uitbreken, van den rampzaligen wereldoorlog. Steeds somberder paktten duistere wolken zich ook boven ons land samen, en er was bijna geen gezin, of het voelde zich in zijn dierbaarste bezittingen bedreigd. Zou men zijn middelen van bestaan behouden? Zou de geliefde vader, zouden de broers in den oorlog moeten? Hoe meer men bezat aan geldswaarde, hoe hechter de onderlinge band van liefde in het gezin was, des te sterker voelde men de belemming, nu er zooveel dreigde verloren te gaan.

Ja! in dát opzicht stond de familie Smit er niet zoo slecht voor. De gehechtheid van die menschen aan elkaar was weinig sterk. Ieder leefde er 'n eigen bestaan. Alleen Hein, voor wien toch altijd het minst was gezorgd, juist Hein voelde liefde voor zijn ouders. Diep medelijden had hij met hun dagelijksch tobben, met hun droevige twisterijen, die echter bij het naderen van oorlogs-gevaar als bij tooverslag ophielden. Wat zou er van hen allen worden? Hein's oudste broer was ingedeeld bij de artillerie, de jongste wilde graag bij de marine komen; die zouden wel direct moeten opkomen, in geval van oorlog. En Smit zelf had al aan de soldaten van „zijn“ bataljon beloofd, dat hij hen zou volgen: hij had hen zooveel jaren „bediend“, dus de majoor, de commandant van 't bataljon, zou hem „vast niet willen missen.“

Nog nooit had Hein zich zóó ellendig gevoeld, als in die dagen. Hij had met zooveel flinkheid jaren achteréén

„Ik heb gezegd, dat we meegaan,“ voegde hij er bij. „Ik heb lang genoeg in dit gat hier gewoond. Bij den troep is voor ons altijd wel een boterham te verdienen.“

Vrouw Smit had eenige tegenstribbelingen, maar, zoals altijd, gehoorzaamde zij ten slotte toch haar man. De weinige meubeltjes die zij bezaten, mochten tegen een kleine vergoeding op zolder in 't weeshuis opgeborgen worden. Want iedereen dacht, dat de oorlog binnen enkele maanden gedaan zou zijn.

HOOFDSTUK II.

Het gezin wordt opgebroken.

Hein had gedurende dit gesprek geen woord gesproken. Verbijsterd van schrik zat hij, in zijn hoekje van de kamer, naar zijn kleine eigendommen te kijken.

Wèg . . . zijn kamertje.

Wèg . . . 't uitzicht op dien slanken kerktoren, waarvan hij de klokken-melodie zoo goed kende.

Wèg . . . al die vroolijke vrienden, en de heerlijke uren van studie, de lessen van Dik Spekkers, de dagelijksche omgang met zijn besten baas.

En zijn vader en moeder, die zaten maar zoo gemoedelijk over de toekomst door te praten, die waren blij met de verandering, die verheugden zich in de „uitbreiding van hun cliënteel“ (zoals Jan Smit de soldaten deftig noemde), nu het bataljon van vredes-

sterkte — ongeveer tweehonderd man — ongeveer vijfmaal zoo talrijk werd.

Angstige beklemming sloeg Hein om 't hart. 't Was hem, alsof hij den grond onder zich voelde wegzinken...

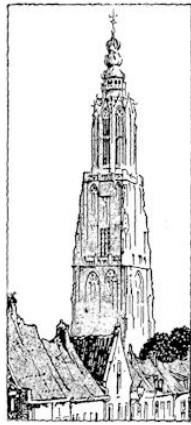
Daar werd woest de deur openge-stooten. 'n Twintig-jarige kerel, met roode das om, en een pet diep in de oogen gedrukt, kwam 'thuis meer binnenvallen dan dat hij erin trad.

„Hej je gezopen?” vroeg Smit, ziende dat zijn middelste zoon Kobus in dien toestand thuiskwam.

„Niks gezopen,” ontkende Kobus. „Goedgekeurd voor de marine. Morgen naar Hellevoetsluis.”

Dat bericht gaf nieuwe opschudding in de kamer. En in Hein's hart welde nieuwe vrees op. Beide broers waren nu 't huis uit. De kans, dat het gezin zou worden opgebroken, werd grooter. Zooda's jongens

Hein Smit 2

„Die kunnen wij hem leenen;” toen, zich tot Hein wendend, die nog totaal verslagen voor zich uit staarde: „hoor je, jongen, je krijgt morgen negotie van mij mee. Dan moet je de afrekening de volgende week naar Bergen op Zoom sturen. Ik zal je vertellen hoeveel.”

„Maar vader,” sprak nu onze Hein, en bij 't hooren van zijn eigen stem kwamen hem de tranen in de oogen, „maar vader, wat moet ik daar doen, in Utrecht?”

„Je ophangen!” gooide Kobus met dronkemans-geestigheid er tusschen in.

„Daar zul je bij 't derde bataljon best aan een goeie boterham komen,” antwoordde zijn vader. „Ik zal er wel met den sergeant-majoor Koolders over praten, dan zal die je helpen.”

„Maar ik mag toch niet bij den troep slapen? en eten ook niet?” waagde Hein nog tegen te werpen. En dadelijk heftig, ruziede zijn vader terug:

„O, je heb zeker je oome Kobus niet in Utrecht wonen? En die zal je zeker de deur uitgooien, hè, als jij behoorlijk kostgeld komt betalen? Maal nou maar niet langer aan m'n hoofd, net of ik niet voor mezelf ook te zorgen heb en”

De onvriendelijke woorden, hieraan nog toegevoegd, en de ruwe toon waarop dat alles werd uitgesproken, wekten plotseling verzet in Hein. Zijn verdrietige stemming zakte en maakte plaats voor den sterken wil, zelfstandig te zijn. Als zonneschijn door duistere wolken zag hij opeens het mooie en verblijdende er van, dat al dit vreeselijke toch ook één goed gevolg zou hebben: dat de drukkende omgeving van zijn familie hem niet

wegkruipen, die hun les niet kennen, en zoo hun beurt willen ontgaan, — zóó trachtte ook Hein zich onzichtbaar te maken in zijn kleine hoekje, achter 't fornuis. Hij voelde 't onheil naderen, en wilde den twijfel nog maar zoo lang mogelijk vasthouden om de vreeselijke zekerheid daardoor te ontgaan.

Toen blikte hij plotseling in het pokdalig gezicht, de ongevoelige, hardvochtige oogen van zijn vader.

„En wat zal jij doen?” vroeg deze hem.

Hij doen?

Dat wist hij toch niet! Dat kón hij toch zelf niet weten?

Met angstige slagen klopte hem 't hart. Na den slapeloozen nacht dreigde de warmte van de kamer hem te overmannen. 'n Oogenblik dacht hij, van zijn stoel te zullen vallen . . . hij voelde zich duizelig worden, wegzinken.

„Hou 'm vast!” riep zijn vader, en Kobus greep hem nog juist bijtijds aan den kraag.

Zoodra Hein maar weer vast op z'n stoel zat, behoorde 't oogenblik van medelijden van zijn vader alweer tot het verleden; — zijn moeder, druk bezig met 't naaien van een lap op haar rok, had op 't geheele geval niet gelet.

„Hier kun je niet blijven,” ging Smit voort. „Ik heb m'n laatste huurte voor dit krot betaald. In deze tijden is 't maar het best in het leger. Bij 't derde kennen ze je nog wel van vroeger. Jij moet dan maar met hen meegaan.”

„Waar naar toe?” vroeg moeder, die zich voor alle „militaire zaken” interesseerde.

„Utrecht. Ook morgen op stap.”

„En de negotie?”

meer kon bedroeven. En, kordaat zijn besluit nemend, stond hij op en ging de deur uit met de woorden: „Ik ga zelf met meneer Koolders praten.”

De sergeant-majoor Koolders was een flink militair en een goed christen.

Nog jonge man van vijf en dertig jaren, was hij met hart en ziel den arbeid toegedaan, dien hij zich als levens-taak had gesteld. Geen van de drie andere compagnieën van zijn bataljon had een sergeant-majoor-instructeur, die zoozeer het vertrouwen van de compagnies-commandanten bezat. Tegenover de soldaten was hij streng, maar strikt rechtvaardig en bovendien wist ieder zijner manschappen, dat hij in den vollen zin des woords hun vriend was, een vriend, die te allen tijde bereid was, voor de belangen van hen en van hun gezinnen in de bres te springen.

Ook op 't oogenblik, dat Hein Smit dien Zaterdagmiddag op het plein vóór de kazerne kwam aanloopen, trof hij hem vol-ijverig bezig temidden van een aantal onder-officieren en soldaten, die hun uitrusting gereed maakten. Hein bleef eerbiedig eenige passen achter hem staan, wachtend op 't geschikte oogenblik, om de aandacht op zich te vestigen. Intusschen bewonderde hij de vlugheid, waarmee de soldaten, — de één voor, de ander na, — geholpen werden aan kleedingstukken, wapens, ranselriemen en andere benodigdheden, waarna zij werden verdeeld over de vier sergeanten, die onder den „majoor Koolders” ieder hun sectie¹⁾ hadden.

¹⁾ Een compagnie had vier sectie's, ieder van ongeveer vijftig man.

Na tien minuten keerde deze zich om, en kreeg onzen vriend in 't oog.

„Hoor jij ook bij ons?” vroeg majoor Koolders, half schertsend.

„Ja, majoor,” antwoordde Hein, dadelijk bemoedigd nu hij den militair in 't openhartig gelaat zag. „Vader zegt, dat ik met uw troep mee kan gaan.”

„En je timmerwerk?” — Hoe? Majoor Koolders wist dus, wat Hein voor den kost deed? Maar ja, natuurlijk! die wist altijd alles. 't Gaf hem moed, om te antwoorden:

„De baas is gemobiliseerd, majoor. ¹⁾ En ons huis-houden gaat uit elkaar. Ik moet dus ook de wereld in.” Even trilden toch zijn lippen, toen hij dat zei.

Majoor Koolders was vlug van begrip. Hij doorzag terstond den geheelen toestand, daar hij de Smit's al lang kende. Van onnoodig praten hield hij niet, en hij had er trouwens toen allerminst den tijd voor.

„Je krijgt zeker van je vader een kistje chocola mee?” vroeg hij.

„Ja, majoor.”

„En je eigendommen, waar neem je die in mee?”

„Dat weet ik niet, majoor.”

Koolders wendde zich om, blies een zachten, korten stoot op de fluit, die altijd aan zijn derde knoopsgat met een stuk veter bevestigd was.

„Pietersen,” riep hij, tot een der sergeanten, die opkeek, — en voegde er bij, toen deze bij hem gekomen was:

¹⁾ De sergeant-majoor, eig. hoofdsergeant, wordt als „majoor” aangesproken, maar in werkelijkheid is een majoor een hoofdofficier.

„Pietersen, hebben we boven niet nog een paar van die afgekeurde ransels liggen?”

„Ja, majoor.”

„Laat er één van hier brengen.”

'n Oogenblik later kwam een soldaat met het gevraagde artikel aandragen.

„Voor dezen burger,” zei Koolders tot den soldaat,

die er even om glimlachte; — daarna, zich tot Hein wendend, voegde hij er bij:

„Morgenochtend om acht uur marcheeren we af. Op deze plaats is het verzamelen. In dezen ransel kun je hebben en houden meedragen.”

En metéén zich weer tot een groepje militairen wendend, om dankbetuiging te voorkomen, liet hij den jongen alleen.

Alleen . . . met zijn blijdschap. Want 't gevoel van verlatenheid, dat hem meer dan al 't andere had gedrukt, was geweken. Hij zou dus niet eenzaam wesen. Hij zou een vriend hebben, op wien hij steunen kon: een vriend, die hem nu zelfs in die groote drukte niet aan zijn lot overliet . . .

En bijna blij nam hij den terugtocht naar huis aan, om er zijn kleeren te gaan pakken en eenige van zijn dierbaarste bezittingen, — om er den laatsten nacht te gaan doorbrengen in 't kleine huisje, waar hij te midden van zooveel ruwheid toch ook zooveel moois had onder-vonden, — waar hij geleden had door miskenning, maar ook vol vreugde met vasten wil in zijn hart had bewaard datgene wat hij wist, goed en edel te zijn . . .

Het oude had hem losgelaten — het nieuwe ging hij tegemoet.

HOOFDSTUK III.

Op marsch.

Het was een luisterrijke zomersche Zondag. De malsche weiden van het Hollandsche landschap tintelden van gloed. Hoe diep-groen was haar glanzende kleur! hoe rustig-blauw weldde de koepel van den hemel zich daarboven! hoe innig-vreedzaam ging er het vee zijn bedardden, onbewogen gang!

Aan den rand van den polderweg naar Utrecht, op den groenert berm der sloot, wachtte Hein Smit de

komst van den troep, die nu spoedig uit de kazerne vertrekken zou.

Hein was een andere jongen geworden. De strijd, dien hij te voeren had gehad met zichzelf, om zich van geheel zijn vroegere levenswijze los te maken, was geëindigd met zijn volkomen overwinning. In 't nieuwe bestaan zou hij zich schikken niet alleen, maar hij zou er ook van maken wat er van te maken was. Sterk wilde hij staan tegenover de moeilijkheden die er zouden komen, — en dankbaar zou hij gebruik maken van de lichtpunten, die nu al te ontdekken waren.

Was hij 't niet altijd gewend geweest, alléén te zijn, en zelfstandig zijn weg te banen? Scherper tegenstelling dan tusschen hem en zijn ouders was er toch wel niet denkbaar. En, miste hij al het rustpunt, een vaste woning te hebben, anderzijds behoefde hij toch ook niet meer de heftige tooneelen bij te wonen, die hem zoo vaak thuis hadden verontrust en uit zijn evenwicht gebracht.

O, wat was de stilte van deze velden, de rust van dit wijde, verre landschap heerlijk! Ver-weg verhieven zich scherp enkele dorpstorens boven het groen der boomen. En plotseling kwam het lichte gebelief van één dier kerkklokken tot hem over. Dat was niet nieuw voor hem: hij had het méér gehoord, — in werkelijkheid, of: in zijn gedachten alleen. Ja, 't was aan één van de laatste lessen, dat die klokkenzang hem herinnerde. Het Duitsche gedichtje, dat hij uit 't hoofd had geleerd: zoo was 't nu in de werkelijkheid op den dag des Heeren, nu in de natuur geen ander geluid de stilte verbrak dan

de klokkenzang, die de gemeenten naar de prediking van het Woord riep. —

Neen, náár was dat niet.

Nu was hij alleen, — alleen in de wijde velden.

En naast zich had hij zijn broodwinning staan: 't volgepakte kistje chocola. En achter zich, tegen den boom aangeleund, de ransel, — mooie, nieuwe bezitting, met zijn kleeren er in en boeken, en brood.

Brood! Hein voelde zijn maag jeuken. Van vijf uur af was hij in de weer geweest, zonder nog iets te gebruiken. Nu was 't acht uur. Hij sloeg de klep van zijn ransel open, haalde zijn grof broodje er uit en den jam-pot, dien hij met boter had laten vullen in „De kleine winst”. Toen sneed hij drie flinke boterhammen, en at ze met smaak op.

't Was een verkwikking. Zou hij nu nog even in de boerderij, die daar een eind 't land in lag, wat te drinken gaan vragen? Of zou de troep al dadelijk . . . Ja, hoor! dat waren de hoornblazers . . . Hein sprong op, en zag de militaire afdeling langs den weg nader komen.

Voorop twee ruiters: de „groot-majoor” met zijn luitenant-adjutant.

In een oogenblik had Hein den ransel omgehangen, zijn kistje kwatta met den riem over den linker-schouder bevestigd. Aan den rand van den weg wachtte hij de soldaten op, nam eerbiedig de pet af voor de beide ruiters die hem voorbijreden, maar in druk gesprek waren en hem dus niet opmerkten. Toen liet hij den heelen troep langs zich heengaan: manschappen, die rookten en praatten; brancards en bagagewagens, en

Oef! wat drukten de banden op zijn schouders! Hoe was het mogelijk, dat al die soldaten 't uithielden. De brancards, die naast hem reden op hun hooge wielen alsof zij gleden over den weg, bleven ledig. En voordat Hein er op bedacht was, had hij aan één der soldaten gevraagd, die de wagens duwden:

„Komen daar straks menschen in?”

„Uitvallers!” was 't lakonieke antwoord. Hein wist, dat hiermee soldaten werden bedoeld, die om één of andere reden niet verder konden *lopen*. Hij bedacht bij zichzelf, dat 't nog niet zoo kwaad liggen was, onder de welving van het linnen. Last van stof of van steken der zonnwarmte kon je er niet hebben, en in de zachte deinende beweging zou 't heerlijk wezen, te liggen mijneren . . .

Daar begonnen plotseling de wagens langzamer te rijden; — de ordelijke voortgang van den troep was verstoord; alles was naar voren ingeschoven, opgedrongen, zoodat nu de weg over zijn geheele breedte met manschappen was bedekt. Sommigen waren al gaan zitten tegen een boom, of hadden de veldflesschen uit den broodzak gehaald en aan den mond gezet, terwijl vele geweren van den schouder werden genomen en bij den voet gezet.

„Iederéén aan de rechterzijde van den weg,” overschetterde nu breed-uit Koolders' stem de achterste compagnie.

Als altijd, werd hij dadelijk gehoorzaamd. De soldaten plaatsten zich weer, als gedurende den marsch, aan „dubbelrotten”, — waarna de geweren tegen elkaar

sloot zich achter bij den trein aan. De compagnie van majoor Koolders marcheerde gelukkig aan den staart: hij was daar dus dicht bij.

Concurrenten waren er niet voor hem.

En met bijna vroolijken moed marcheerde hij mee. Hein Smit had zijn nieuwe functie aanvaard . . .

Voorwaarts, marsch!

De blijdschap, waarmee Hein den tocht aanvaardde, was niet van langen duur. Hoe kón zij 't ook wezen; zij berustte immers op geen enkelen stevigen grondslag! De afstand tusschen hem en zijn vroegere woonplaats werd met iederen stap grooter; hij was nog gepasseerd langs Spekkers' woning, die met klimop begroeid, er zoo vriendelijk en wél-vertrouwd uitzag. Hij was 't voetbalveld voorbijgelopen, waar hij zoo menigen vroolijken triomf op de S. R. C-ers had behaald — en de slooten en plassen, die loodrecht op den polderweg stonden, brachten hem den roeitocht weer voor den geest, dien zij ter eere van Torenman's verjaardag hadden gemaakt, midden April. Dat was één van de eerste mooie lentedagen geweest; jonge madelieven sierden toen de weilanden, en kleine, dartele lammeren hadden de vrienden naar zich toe gelokt . . .

Zou hij ooit weer zulke vrije, mooie lentedagen krijgen?

Of zou zijn leven voortaan altijd in den vreemde moeten zijn, — achter een troep soldaten, die het stof boven den weg deden opwolven, — en belast en beladen met koopwaar en ransel?

werden aangeleund en de uitrustingen afgehangen en tusschen de geweren geplaatst. Met de aanwijzing, het linker-gedeelte van den weg vrij te laten, kregen nu de manschappen hun geoorloofde rust; de kapitein had zich met zijn beide luitenants, aan 't hoofd der compagnie staande, in gesprek begeven.

Dit alles gaf niet alleen *afleiding* aan Hein's gedachtenloop, maar het deed hem ook goed. Er was orde in deze dingen. 't Leek niet zoo moeilijk meer: iedereen had slechts zijn plicht te doen, en men kón daar niet eens van afwijken, al had men 't gewild. Kom, ook hij had zijn plicht te vervullen. Ontdaan van zijn ransel, dien hij tegen een boom had gezet, met zijn pet er boven op, bewoog hij zich nu veel lichter. En terwijl hij naar de soldaten ging, om hun zijn koopwaren aan te bieden, vonden de soldaten hem een flinken, aardigen jongen. De kooplust viel hem mee: velen vonden 't nog te vroeg op den dag, om nu dadelijk al hun broodrantsoen aan te spreken, en waren dus blij, een reep chocola te kunnen krijgen. Gaarne offerden zij hun acht centen daarvoor en maakten een gemoedelijk praatje met den aardigen jongen koopman in zijn lichtblauwe, heldere blouse, waarover een donkerblauwe stropdas los heen en weer slingerde. Hein was blij met al die vriendelijkheid. Vroolijk beantwoordde hij hun grappen, terwijl hij van de gelegenheid gebruik maakte om de namen van de onderofficieren der compagnie te weten te komen. Toen hij, van achteren af, bijna de geheele compagnie had doerlopen, klonk van voren af het hoornsignaal. Onmiddellijk hierop krioelde 't op den weg van soldaten.

Zoo vlug als zijn beenen hem dragen konden haande Hein zich een doortocht naar de plaats, waar hij ransel en pet had achtergelaten, terwijl de soldaten reeds hun uitrusting omgingen.

Waar was zijn eigendom nu?

Tegen dien boom met den grooten uitwas had hij hem zoeven neergezet, vlak bij de brancards. Die stonden er nog wel, — en de manschappen, die straks er náást hadden geloopt, hadden hun kameraads afge-
lost om nu op hun beurt te duwen.

Alles was bezig. Niemand lette op hem.

En zonder dat hij, in zijn verwarring, eenig commando had gehoord, was de colonne weer in beweging gesteld. Juist ging ook de laatste, de achterste brancard vooruit. De soldaat, die er naast liep, keek Hein toevallig juist in 't gezicht, — en gaf den jongen, met 'n lichte hoofd-
beweging, een knip-oogje naar den wagen naast zich. Deze werd nu geduwd door Hankers. Met één sprong was Hein hem op zij:

„Jij hebt m'n ransel, Hankers,” zeide hij lachend, „heb je niet?”

„Wie heit je dat gezeld?” klomk 't fraaie Rotterdamse accent terug.

„Ik ruik 't, Hankers.”

„Keije onder 't linnen ruiken?” vroeg de andere, welgemutst, dat zijn aardigheid zoo goed gelukte.

„Je mag 'm nog wel een poosje voor me verder rijden,” zei Hein, nu zeker, dat zijn schatten goed bewaard waren. „Maar ik wil mijn pet toch wel terug hebben, die staat me zoo goed!”

Het begon nu tegen elven te loopen, en de warmte werd drukkender. Tusschen zon en aarde had zich een gelijkmatig-witte sluier gevormd, die het opwekkend aanzien van het landschap geheel veranderde. Geen scherpe kleuren meer, geen blinkende spiegeling van de roode daken der boerderijen, waarlangs de tocht ging.

De stemming in den troep werd er evenmin vroolijker op. Tot nu toe was hier en daar door een afdeling gezongen, thans was 't, alsof men zich bewust was van de vage toekomst die men tegemoet ging, van het vele goede, waarvan men daags tevoren had afscheid genomen.

Er werd niet flink en veerkrachtig meer gemarceerd, telkens moesten er door de officieren en onderofficieren aanmerkingen worden gemaakt.

„De sectie Kanters moet behoortlijk in den pas blijven marcheeren,” klomk de stem van kapitein Wullings, — en onmiddellijk daarop gaf sergeant Kanters met zijn hoog, onaangenaam keelgeluid den pas aan: „Links, twee, drie, vier, links, twee . . .” enzovoort.

Niet ver van Hein marcheerde majoor Koolders; hijzelf met altijd denzelfden, onberispelijken pas. Hein liep naar hem toe:

„Majoor, mag ik een marschje blazen op de fluit?” vroeg hij.

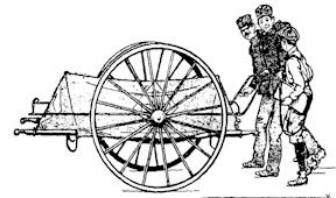
Majoor Koolders liet den blik even over zijn troep gaan, — dacht een oogenblik na.

„'t Is goed,” gaf hij toen ten antwoord.

Hein, verheugd met die toestemming, liep naar de brancard, die den ransel voor hem vervoerde.

„Zoo'n aap!” was 't antwoord. „Pak jij je pet dan maar en laat je ransel liggen. Die is toch veuls te zwaar voor je!”

Fluitend vervolgde nu Hein z'n weg. 't Loopen was hem heel wat gemakkelijker geworden en hij was best tevreden over zijn ontvangst. Met f 1.20 aan contanten

was hij op stap gegaan. Nu telde hij zijn geld, onder het loopen, f 5.50. Hij had juist een doos leegverkocht, 50 stuks, waarvoor hij f 3.— aan zijn vader schuldig was. Hij had dus in één keer f 1.50 verdiend. Dat was enorm! Als het zóó doorging . . . Maar Hein had al heel wat geldelijke teleurstellingen gehad, dus hij wist wel, dat hiervan geen sprake zou zijn. Zulke rijkdommen waren stellig niet voor hem weggelegd. Maar: hebben is hebben! En er lagen nog vijf volle dozen in zijn kistje.

„Dekselsche jongen, heb je 'm dáárin gestopt?” bromde de majoor tusschen de tanden: „dat is tegen de consignes. Maar allah.” En hij deed, alsof hij 't niet zag.

Nog eenige oogenblikken, en de hooge, zuivere tonen van Hein's fluit gaven nieuwe bezieling aan den troep. Bij de eerste, trillende klanken, die doordringend parden in de zweole lucht, hadden de soldaten naar hem omgezien. Zij waren er doorin hingedachtenloop gestoord. Maar toen zij zich even aan 't geluid gewend hadden, en Hein één van die welbekende soldaten-liederen inzette, keken zij elkaar eens lachend aan: 't was nog zoo gek niet, 'n mopje muziek. En, den pas van elkander overnemend, luisterden zij naar 't fluitspel, dat hun het loopen zoo vermakelijekte.

HOOFDSTUK IV.

Aankomst in de stad.

Tijdens de „grootte rust”, die van twaalf tot een uur werd gehouden, stak een heftige wind op. Er vormden zich dreigende, zwarte wolken: windvlagen stuwden en

joegen 't stof van den weg voor zich uit, en in de verte werd het rollen van het onweer gehoord.

En nog was de troep, zonder eenige bescherming tegen 't noodweer dat ophanden was, midden tusschen de weilanden, op twaalf kilometer afstand van Utrecht!

„Wat zou ik,“ vroeg Hein zich met ongerustheid af, „wat zou ik moeten beginnen, wanneer ik dóórnat regende? Waar zou ik mij kunnen drogen; waar schoone kleeren aantrekken?“

„n Vreugde was het daarentegen voor hem, dat hij zoo veel verdiende. Op het eind der rust was hij al zijn chocolade kwijt, en had in totaal een winst gemaakt van f 8.25. 't Was er dus nu nog maar om te doen, met dien buit heelhuids en droog in Utrecht aan te komen. Maar jawel! Juist toen de troep zich in beweging stelde vielen de eerste, dikke druppels. Het werd nu opeens zoo donker, dat 't scheen alsof de nacht terstond zou invallen. OnheilsPELLend rolde de zware stem van het onweer, nu vlakbij, over de naargeestige velden, — terwijl de zig-zag-lijn van den bliksem op onderscheidene plaatsen het luchtruim doorkliefde.

De temperatuur zakte. Het werd zoo kil als in 't najaar. En terwijl de troep zich in steeds hetzelfde tempo bleef voortbewegen, overgoten door een stroomenden regen, zetten de soldaten den energieken zang er tegen in, die bij 't mooie weer achterwege was gebleven. Hoe harder 't regende, — en het water stróómdé maar door — des te luider en vroolijker werd er gezongen. . . .

De dunne kleeren van Hein waren al na een enkele

Hein Smit 3

Heel andere, en veel belangrijker kwesties, namen hem in beslag!

't Vreemde, het onbekende, had hem altijd angstig gestemd. Nu stond dat vlak voor de deur. Er moest gehandeld worden. Armlastig kon hij niet bij zijn familie aankomen; hij móest dan in zijn onderhoud zelf kunnen voorzien. Het eenige, wat hij kon doen, was dus: zorgen, dat hij wist waar de soldaten bleven. Bij de laatste rust vóór Utrecht wist hij even zijn vriend, den sergeant-majoor, aan te spreken.

„In welke kazerne komt deze troep?“ vroeg hij. Majoor Koolders nam Hein eens op, van 't hoofd tot de voeten.

„Je hebt den marsch flink meegemaakt, voor zoo'n jonge kerel,“ klonk het waardeerend en aanmoedigend. Hein voelde, dat hij een kleur van voldoening kreeg. Wat wás 't prettig, die woorden van lof te krijgen van iemand, tegen wien hij zoo opzag. „Heb je een onderdak in Utrecht?“ vroeg Koolders.

„Jawel, majoor; — tenminste, er woont hier familie, waar ik vanmiddag naar toe zal gaan.“

De sergeant-majoor dacht even na. Toen haalde hij zijn notitie-boekje uit den linker-borstzak, schreef er eenige woorden in op, en overhandigde 't papier, dat hij er uitscheurde, aan Hein.

„Ons bataljon wordt ingekwartierd in de bloemenwijk, en ik kan je op 't oogenblik nog geen nadere inlichtingen geven. 't Duurt nog wel tot zes uur voordat ieder op zijn plaats is. Maar ik heb mijn adres voor je opgeschreven. Daar kun je me van-

minuut geheel doorweekt. In 't eerst had het gevoel van 't koude water op rug en leden hem verschrikt, — maar even spoedig zette hij zich daarover heen. Met duizend man waren zij immers allen samen, die allen 'tzelfde hadden te verdragen! Voor hém bleef tenminste zijn overjasje en zijn verschooning droog, daar zijn ransel nog in den brancard lag. Trouwens, na eenige minuten was hij toch al geheel doorweekt en kon hem dus verder niets meer deren.

Maar de regen scheen met zijn overwinning nog niet tevreden te zijn. De ééne wolk ontlatte zich nog na de andere over de aarde, totdat, na een half uur — zie! — de hemel scheen op te klaren. De loodkleurige wolken verdwenen in 't Noordoosten, hier en daar kwam tusschen de witte wolkenmassa's eenig blauw doorbreken; en plotseling vertoonde de stralende zon haar vriendelijk gezicht opnieuw aan het verfrischte aardrijk. En dadelijk ook liet zij haar groote verwarmende kracht gevoelen. In haar glorie van Augustus-zon doordrong zij met koesterende stralen alles wat koud en klam en guur en doordrenkt was, zij vond zóó haar weg door de kletsnatte kleeren van de manschappen en stookte hun den rug en de borst warm. De druipende képi's, als vormlooze massa's klevend rondom de schedels der soldaten, werden weer hard. . . .

Ook Hein ondervond de heerlijkheid van dit zonnebad. 'n Half uurje nadat de zon weer was gaan schijnen, waren de kleeren droog geworden. . . . en toen de troep om drie uur Utrecht binnen marcheerde, dacht hij in 't geheel niet meer aan 't ongevraagde bad.

avond om acht uur vinden. Dan praten we nader.“

De werkzame man werd op dit oogenblik weer door zijn bezigheden in beslag genomen.

Hein bewaarde 't adres zorgvuldig in zijn beurs, deed zijn ransel weer om, dien de hospitaalsoldaten voor hem uit den brancard hadden gehaald en vervolgde nu spoedig, in de stad aangekomen, zijn weg alleen. Daar wachtte hem nu de moeilijkste taak van dien dag: zich aan te melden bij zijn oom en tante.

Had hij hen maar gekend!

Wat zouden 't voor menschen zijn? Zijn vader wilde, — naar hij altijd beweerd had, — nooit iets met dien broer te maken hebben. Nu eerst, wíl hij er vlak vóór stond, voelde Hein ten volle het ongerijmde er van, zoo plotseling bij een bloedverwant huisvesting te moeten vragen, die hem sedert zijn vijfde jaar niet eens meer gezien had. Wat moest hij zeggen? Welk recht had hij op hun hulp? Zouden zij hem niet de deur wijzen, zij, die voor hem zoo goed als vreemden waren? Heel zijn bescheiden karakter verzette zich er tegen, zich te gaan opdringen in een gezin, dat stellig niet van hem gediend kon zijn. . . .

Maar het moest!

En met kloppend hart, telkens aan politie-agenten den weg vragend, vond Hein den weg naar de Lijsterstraat, waar oom Kobus, — volgens zijn vader, — moest wonen.

HOOFDSTUK V.

Welkom!

Kobus Smit en zijn vrouw behoorden tot de menschen, wien 't goêd-ging in het leven. Met hun beide kinderen hadden zij niets dan voorspoed gekend, hun huis, waarin zij nu al tien jaren woonden, was kort geleden hun eigendom geworden, en zij-zelfen kwamen altijd even keurig gekleed en blijgemoed te voorschijn.

Maar niet velen onder hun vrienden begrepen, dat die welvaart was verkregen door de dagelijksche toepassing van de spreuk, die in hun vroolijke woonkamer prijkte: „*Bid. — en werk.*”

Tante Greta had, vóórdat zij aan oom Kobus het ja-woord had gegeven, heel haar leven, 25 jaren lang, op 't platteland gewoond, in 't dorpje Veenlust. Als de oudste van tien kinderen had zij er geleerd, wat 't be-teekende, de handen uit de mouwen te steken. Er was wat te doen, om al die kleuters knap en netjes te houden! En dat deed zij, samen met moeder, want op haar waren er vier jongens gevolgd, „waar je natuurlijk niets aan had.”

Toch had Greta er niet alléén geleerd te werken. Zij had moeder trouw geholpen, de kleine broertjes en zusjes dicht bij den Heere te brengen. Als achtjarig meisje had zij met haar broertjes als met poppen gespeeld, was er voorzichtig mee uit wandelen gegaan, had met hen 's avonds het „Onze Vader” opgezegd toen ze nog nauwelijks praten konden. En later was 't ook in het

„Vast iets militairs,” antwoordde zijn moeder. „'t Zal wel niet hier moeten zijn, . . . of . . . als 't maar niet iets van vader is.” En, ontrust door die gedachte, haastte Greta zich naar de huisdeur om zelf open te doen.

Hein stond daar en vroeg:

„Ben ik hier terecht bij meneer Smit?”

„Ja zeker. Maar mijn man is niet thuis. Hij is . . .”

't Moeilijke oogenblik was voor Hein aangekomen: 't oogenblik waarop hij zich bekend moest maken aan een familieid, over wie hij thuis nooit anders had hooren spreken als smalend op haar hooghartigheid. Hein kreeg dan ook een geweldige kleur, toen hij zijn tante in de rede viel:

„Ik ben Hein Smit; ik ben hier naar toe komen marcheeren met den troep.”

Tante sloeg van verbazing de handen inéén.

„Ben jij dan de jongste zoon van Jan?” vroeg ze.

„Ja juf. . . Tante,” stotterde de jongen. En hij dacht er bij: „Nu zal ik wel gauw 't tuinhekje voor den tweeden keer dóórgaan.”

Maar Hein rekende naar wat hij van die familie had gehóórd. In plaats van voor zijn neus dicht te gaan, — zooals hij verwachtte, — werd de deur wagenwijd opengezet.

„Je bent me welkom, hoor, jonge neef,” hoorde hij

ouderlijk huis, dat zij Kobus Smit had leeren kennen, die zich van toen af aan met alle kracht op zijn examens voorbereide en al spoedig een beste plaats op de kantoren der staatspoorwegen had.

Op den eersten Zondagmiddag der mobilisatie was Kobus op zijn kantoor. In die dagen werd daar bijna nacht en dag doorgewerkt, zoowel doordat er tal van ambtenaren onder de wapenen waren geroepen als tengevolge van den extra-arbeid, dien het troepen- en goederenvervoer vorderde.

Wim en Piet, Greta's beide kinderen, zaten ieder voor een raam, terwijl hun moeder voorlas uit 't boek, dat hun en haar nooit verveelde, uit: „Alleen op de Wereld.” 't Was bijzonder stil, op Zondagmiddag zonder vader, en vooral dién dag, nu er allerlei onbegrepen en vreesselijke dingen in de wereld gebeurden, leek het hun toe, of er ieder oogenblik iets bijzonders kon plaats grijpen.

Daar knarste, om vijf uur, het tuinhekje op de schamieren.

Wim keek 't eerste om: zou 't vader zijn? Toen riep hij op eens:

„Moeder, Piet, kijk daar eens onzen tuin binnen-komen. Inkwartiering!”

Nog juist voordat deze „inkwartiering” bij de huisdeur stond, hadden zij hem gezien: een langen, opgeschoten jongen in nette burgerkleeren, aan wiens zijde een houten kist bungelde en die op den rug van een ransel was voorzien.

tante's vriendelijke, zachte stem zeggen. „Kom binnen, jongen, je zult wel moe zijn van die lange wandeling.” Toen, tot haar zontjes, die, hun nieuwsgierigheid niet kunnend bedwingen, om 't hoekje van de deur in de gang waren gekomen, ging zij voort: „Hier is een neef van jullie, jongens, neef Hein.”

Veel indrukken had Hein de laatste dagen gekregen, maar wat hij nu gevoelde, trof hem meer dan al 't voorgaande. Die vriendelijke vrouwenstem, die hem, — den onbekende — een zoo hartelijk welkom toeriep; dat nette, lichte huis, waar een paar aardige jongens hem vroolijk en half nieuwsgierig aanzagen, het maakte hem week om 't hart, 't drong hem de tranen in de oogen, 't deed zijn lippen trillen van ontroering, zoodat hij de tanden moest samenklemmen om niet in schreien uit te barsten. Niet bij machte op dat oogenblik een woord te zeggen, reikte hij zijn tante de hand. Deze drukte haar en keek Hein in de oogen, en scheen, met den finen takt, die haar eigen was, wel te voelen, wat er in hem omging. Daarom liet zij hem een oogenblik aan zichzelf over, en zei tot Piet en Wim, terwijl ze zelf de kamer weer binnenging:

„Nu moeten jullie Hein maar eens gauw helpen, om al die zware dingen af te doen, en dan breng je hem mee naar binnen, hoor!”

Of Piet en Wim dat leuk vonden!

In een oogenblik was Hein geheel en al door hen beiden in beslag genomen: Piet gaf inlichtingen, en kleine Wim vroeg ze, honderd uit.

„Wat is dat voor een ding?” informeerde Wim.

„Je mag 't wel afdoen,” voegde Piet er bij, — toen, het overnemend: „'t is zwaar, hoor. Ik zal 't zoo lang in de keuken zetten.”

„En datte?” vroeg nu Wim, waarop de gediensige Piet: „Dat kistje weegt heel wat minder. Ik zal 't er maar bij neerleggen. Wim, neem jij Hein dan maar mee naar binnen.”

„Ga je mee? Moeder is in de huiskamer. Deze deur in.” Als een goede gids had Wim den grooten neef een handje gegeven en hem zoo binnengeloodst. „Ik ken al Fransch, zeg!” gaf hij nu plotseling te kennen. Die zin, welke met 't gesprek niets te maken had, hielp Hein over zijn verlegenheid heen, en maakte, dat hij lachend binnenkwam.

Daar had zijn Tante een gezellig plaatsje voor hem gemaakt aan het raam. En toen hij er zat, ja, toen was hij ook weer ineéns aan 't vertellen geraakt, aan 't vertellen, op een blijie manier, van de dingen, die in zijn leven prettig waren geweest.

„Zeker, 't is toch bij Spekkers, dat je lessen nam?”

„Hoe, Tante,” 't woord tante, dat zoo'n nauw familieverband legde, was hem als vanzelf ontglipt — „hoe, Tante, wéét u dan, dat ik aan het leeren was . . .”

„Om eindexamen Hoogere Burgerschool te doen. Ja, zeker, Hein, wist ik dat.”

„Maar vader heeft toch . . .”

„O, van je vader weten wij dat niet,” — er kwam een stroeve trek om tante's mond toen ze dit zeide. „Maar wijzelf, zie je, wij houden de familie zoo'n beetje bij, — en over jou hebben we al heel wat gehoord.”

HOOFDSTUK VI.

Huiselijkheid.

Inderdaad was 't een keurig gekleed man, die met zijn flinke postuur en zijn groote snor, en zijn zwarte jas met wit-strooien hoed een prettigen indruk maakte. Kobus Smit stelde hoogen prijs op de Zondag-viering, en, al moest hij door de bijzondere omstandigheden kantoorwerk verrichten, toch gaven kleedij en uiterlijk te kennen, dat die dag door hem werd geheiligd.

Piet en Wim hadden hem natuurlijk direkt op de hoogte gebracht van de bijzondere gebeurtenis, zoodat hij, na zijn vrouw begroet te hebben, met vooruitgestoken hand Hein tegemoet trad:

„Wel, m'n jongen,” verwelkomde hij hem, „ik ben blij, eindelijk eens kennis met je te maken. Hoe lang heb je nu al geleefd, zonder dat wij elkaar kennen?”

„Vijftien jaar, Oom,” gaf Hein op vroolijken toon ten antwoord. „En overmorgen ben ik zestien.” De diepe, volle stem van zijn oom trof hem zeer en stelde Hein ook tegenover hem dadelijk op zijn gemak. Zijn eigen gelaatstrekken, die hij thuis bij ouders noch broers had kunnen terugvinden, herkende hij dadelijk in het gezicht van zijn oom: ook de postuur en de kleur van haar en van oogen. Zeker, hij leek op zijn oom!

En na een uurtje, toen zijn tante de tafel gedekt had en koffie en boterhammen had gereed gemaakt, wisten de Smit's al heel wat af van den uit de lucht gevallen neef. Gaandeweg, gezamenlijk pratende en lachende,

Hein kreeg een vuurroode kleur. Zou tante ook alles weten van zijn ouderlijk huis, en van den ruwen toon, die daar heerschte? Maar dadelijk ook stelden haar woorden hem gerust, toen zij voortging.

„'n Neef van Dik Spekkers is Piet zijn vriend, en daardoor heeft Piet hem ook gesproken, toen hij verleden zomer hier in Utrecht logeerde. Dik Spekkers vroeg dadelijk aan Piet, of hij familie van je was, omdat het hem trof dat jullie op elkaar lijkten . . .”

„Dik heeft mij nooit verteld, dat hij u gesproken heeft,” antwoordde Hein; — toen zichzelf in de rede vallend, voegde hij er bij: „maar ja, toch, nu ik me goed bezin, heeft hij eens een kleine opmerking over „familie” gemaakt. Maar ik dacht toen, dat zij toch altijd vreemden voor me zouden blijven, dus ik ben er niet verder op ingegaan . . . en we hadden ook veel te werken.”

Op dit oogenblik sprongen Piet en Wim, die naar buiten keken, allebei tegelijk van hun stoel op, en liepen onder den juichkreet „Vader komt aan!” het hek uit, hun vader tegemoet. Hein's tante stond dit tooneel glimlachend gade te slaan, en Hein merkte op, dat er een bijzondere vreugde op haar gelaat kwam, toen zij haar man, aan beide zijden geflankeerd door zijn zoons, zag naderen.

„Welk een verschil,” dacht hij bij zichzelf, „tusschen dezen vader en den mijnen. Je kunt je haast niet voorstellen, dat 't broers van elkaar zijn . . .”

maar soms ook heel ernstig aangehoord, vertelde hij hun van het werk bij zijn baas en van zijn studie in de avonduren; van zijn hopen en vreezen, of hij ooit 't ideaal zou bereiken; van het opbreken van zijn ouderlijk huis en van zijn tocht hierheen, zijn marsch met het derde bataljon.

„Gelukkig heb ik al aardig verdiend onderweg,” eindigde Hein zijn verhaal. „Bijna acht gulden heb ik overgehouden, dus ik zal nu wel ergens onderdak kunnen krijgen.”

Oom en tante wisselden een blik van verstandhouding. „Misschien,” zei oom, „kunnen wij je daar na den maaltijd wat mee op weg helpen. Je blijft toch eerst hier eten?”

Hier eten? Aan deze keurig gedekte tafel? Met deze vriendelijke menschen, die zoo hartelijk met hem zaten te praten?

„Dat is wel in orde,” hernam zijn oom, aan de kleur, die Hein kreeg, wel ziende hoezeer het voorstel den jongen toelachte.

„Dan zullen we maar aan tafel gaan,” voegde tante er bij. „Als Hein maar tusschen onze jongens wil gaan zitten.”

De belangstelling van Piet en Wim voor hun neef was er tijdens diens verhalen niet geringer op geworden. Zij koesterden grooten eerbied voor den ouderen neef, die al zooveel ondervonden had, en keken hem, toen hij tusschen hen aan tafel zat, telkens van terzijde even aan. Hein voelde wel hun stemming. Het was, al waren 't dan ook kinderen, — iets geheel nieuws voor hem, bij

mensen te zijn, die hem achting toedroegen. 't Hoogste, dat hij tot nu toe had bereikt was geweest, dat men hem met rust liet, hem niet uitlachte om zijn „lucht-kasteelen“, om zijn pogingen, zich óp te werken.

En Hein voelde een groote genegenheid in zijn hart opkomen, de behoefte, iets vriendelijks ook voor hen te doen.

„Morgen,“ zeide hij, „morgen ga ik chocolade inslaan“

„Wat is „inslaan“?“ viel Wim hem in de rede.

Algemeen gelach.

Wim kreeg een kleur:

dacht, dat de chocolade platgeslagen moest worden.

„„Inslaan“ is, dat ik er een heele boel tegelijk van koop ga. Om weer aan de soldaten te verkoopen, zie je. En wat ik nu zeggen wilde, dat was: dat ik dan eerst aan jullie allebei een lekker stuk kom brengen“

Rare invallen had Piet! Plotseling, opkomende gedachten, die hij zoo maar, zonder er eerst ernstig over na te denken, en hij was toch al tien jaar! ten uitvoer bracht.

Opeens terwijl zijn bord nog half vol is, springt hij op, loopt naar zijn moeder toe, slaat den arm om haar Hals, en fluistert haar lange zinnen in het oor. Tante Greta trekt 'n vroolijk gezicht, lacht, schudt ook al „ja,

Hein begreep uit dit voorstel, dat zijn oom en tante graag een poos alleen wilden zijn, om één of ander te bepraten, en had zich dan ook spoedig daarna met zijn beide neefjes op weg begeven om „een singeltje te pakken“.

Werkelijk had zijn gevoel hem niet bedrogen, en 't was wel over hemzelf, dat geraadpleegd moest worden. Wat kon, wat moest men voor hem doen? Oom en tante Smit konden hun kinderen een keurige opvoeding geven in een aardige omgeving, maar overdaad was bij hen ver te zoeken. Er was dus geen sprake van, Hein in huis te kunnen nemen om hem te laten studeeren zooals zij zich voor Piet en Wim voorstelden. Toch stond het dadelijk bij hen vast, dat hij voorloopig bij hen gastvrijheid moest vinden.

„'t Is een vriendelijke, hartelijke jongen, Koo's,“ merkte zijn tante op.

„Hij lijkt sprekend op moeder; 't is jammer, dat zij hem nooit heeft gekend.“

„Ja, het is dezelfde manier van praten ook, die jij had, toen je daar in Veenlust met je fiets omviel,“ sprak zijn vrouw, die nooit een gelegenheid voorbij liet gaan om van haar kennismaking met Koo's te praten. „En, als ik me goed herinner, lijkt Hein ook niets op zijn ouders.“

„Ik heb altijd den indruk gehad, Greta, dat deze jongen de eenige in dat huishouden zou wezen, die zich weer op kon werken“

„Wat zal 't kind zich altijd eenzaam gevoeld hebben in dat rumoerige gezin zonder eenigen godsdienst.“

ja!“ met haar hoofd. Dan kijkt Piet zijdelings naar den onverwachten gast, en deze bemerkt hieraan, dat zij over hem gesproken hebben. 'n Oogenblik denkt Hein, dat hij iets verkeerd doet, bijvoorbeeld niet precies zooals 't hoort aan tafel zit, — maar die gedachte wordt alras door tante weggenomen:

„Piet zou zoo graag willen,“ zegt ze met gedempte stem, „dat je vannacht hier bleef slapen.“

En oom voegt daarbij:

„Je hebt zeker vanavond niets meer te doen, na den grooten marsch, dien jullie hebt afgelegd?“

Die woorden herinneren Hein plotseling weer aan de ruwe werkelijkheid: hij was 't waarlijk in dit hartelijke gezin bijna vergeten, dat hij een eigen, afzonderlijk werk had te doen. 't Was hem al heelemaal geworden, alsof hij bij hen behoorde, en geen andere belangen had dan die ook de hunne waren.

„Vanavond om acht uur moet ik naar den sergeant-majoor, Oom!“ antwoordde Hein. „Vragen, wat er morgen voor dienst is, en hoe laat de soldaten uitrukken.“

„Waar kun je dien majoor vinden?“ vroeg oom.

Hein trok zijn geweldige beurs uit den zak: een voorwerp, dat de bewondering van Piet en Wim in hooge mate opwekte. 't Briefje, waarop majoor Koolders zijn adres had geschreven, werd er uit te voorschijn gehaald en aan oom getoond.

„Dan heb je den tijd nog,“ zei deze, „'t is hier dicht bij. Misschien wil je eerst nog een eindje met onze jongens wandelen.“

Er was een poosje van stilzweigend nadenken. Toen begon oom weer:

„Het is geen verheven ambacht, dat mijn broer voor Hein gekozen heeft: als koopman met de soldaten mee“

„Maar hij kan misschien op een timmermans-werk-plaats komen.“

„Iets dergelijks moet er ook op gevonden worden, als hij bij ons blijft. Want in de eerste plaats is 't op zijn leeftijd niet goed, altijd onder zooveel oudere jongens te zijn, — en bovendien zouden onze jongens er misschien bij hun vriendjes op worden aangezien.“

„O ja,“ viel Tante in, „daar mogen we Piet en Wim niet aan blootstellen. Jongens van hun leeftijd merken scherp op; zij nemen de omstandigheden natuurlijk ook niet in rekening, en kennen ook nog geen medelijden. Maar aan den anderen kant: waar halen we dadelijk een geschikte betrekking vandaan?“

„Zoo heb ik nu óók gedacht. Wij moeten hem voor 't oogenblik zijn gang laten gaan. 't Is vacantie, dus de schoolkameraadjes zijn er nu toch niet. Hein schijnt er nogal flink mee te verdienen.“

„Dat zal de stakkerd hard noodig hebben, om zijn kleeding wat op orde te brengen. Wat in zijn ransel is, — méér heeft hij niet. Bijna geen onderkleeren en één dun overjasje. Als ik me indenk, dat onze kinderen zoo de wereld in gestuurd moesten worden“, en 't schreien stond de goede tante nader dan het lachen. 't Was voor de zoveelste maal, dat zij door haar zachte karakter diepen indruk op haar man maakte. En toen

hij haar had getroost, was ook de afspraak gemaakt, die het lot van Hein in zoo gunstige nieuwe banen zou sturen.

Toen Hein om negen uur van majoor Koolders terugkwam, vond hij Piet en Wim te bed, en oom en tante voor hun huisje in den tuin.

„Alles in orde, Oom, morgen om acht uur appèl op den Krakelingeweg. Het bataljon moet loopgraven maken bij Vrede-hoef.”

„Wil je dan vannacht maar hier bij ons blijven, Hein?” vroeg oom.

Weer golfde 't bloed Hein naar 't hoofd, en, als de schemerlamp wat hooger had gebrand, zouden de tranen gezien zijn, die hem door dat aanbod in de oogen kwamen.

„Maar Oom,” riep hij uit, „dat mag toch maar niet allemaal zoo.”

„Tante en ik kunnen je toch niet op straat zetten,” was 't vriendelijk antwoord. En Hein bedacht, dat 't dezelfde woorden waren, waarmee zijn vader hem had aangespoord, hier gastvrijheid te vragen. Hoe brutaal hadden zij hem toen geklonken, en hoe prettig en hartelijk deed 't hem aan, nu 't hem zóó werd aangeboden. Hij kon niet anders antwoorden dan door zijn tante, naast wie hij zat, de hand te drukken; en de manier, waarop hij haar aanzag, getuigde duidelijk genoeg, hoe diep hem dat alles trof. Nooit had hij de weelde gekend van een zorgzame moeder, nooit familie gehad, aan wie hij zijn hartelijkheid mocht toonen . . . Nu had hij alles tegelijk: een besten oom, een lieve tante, twee aardige, vriendelijke neefjes, die nù al van hem hielden.

Hein Smit 4

't Was bijna te veel, om te gelooven dat hij dat zoo mogen behouden. Maar zie, oom was zoo ernstig, en sprak nog met hem, sprak over zijn belang, zijn studie, zijn toekomst. En Hein werd nu ook spraakzaam voor 't eerst, gevoelend, dat er graag naar hem geluisterd werd. En te zamen werd dan het plan vastgesteld, zooals tante Greta en haar man 't reeds voor hem hadden beraamd.

Nog een uur later lag er in 't frissche, kleine logeer-kamertje een blonde, vijftienjarige knaap tusschen de lakens te schreien, — te snikken van geluk en dankbaarheid. Beneden, toen oom volgens gewoonte met bijbellezing en dankzegging den dag eindigde, had Hein 't al te kwaad gekregen in den strijd tegen zijn tranen. En beiden hadden zijn pleegouders gedaan alsof ze niets bemerkten. Maar toen Hein daarna was opgestaan en zijn oom volgde, die hem zijn kamertje ging wijzen, en hij tante de hand reikte om haar goedennacht te zeggen, had deze hem naar zich toe getrokken, en hem een kus op de wang gegeven.

„Je bent een goed kind, hoor!” zeide zij, „we zijn blij, dat je bij ons gekomen bent. Slaap maar eens flink uit, tot morgenochtend.”

HOOFDSTUK VII.

De pas afgesneden.

Om kwart voor zeven den volgenden ochtend, verlieten oom en neef samen het huis.

't Was heel stil in de straat, roerloos stonden de rijk bebladerde, breede boomen, en hieven hun weelderig groen tegen den achtergrond van den rein-blauwen zomerhemel. Al van vóór vijf uur af had Hein wakker gelegen, in zijn lichte kamertje genietend van die keurige, zindelijke omgeving. Langen tijd had hij gekeken naar de kleurige kleine bloemen van 't behangspapier, mijnerend over alle indrukken die hem den vorigen dag hadden overstelp. Was 't mogelijk, dat nog pas twee dagen waren voorbijgegaan, sedert zijn ouderlijk huis was ontruimd? Was 't mogelijk, dat hij dit heerlijke, mooie nieuwe, nu had, dat hij het zèlf was, — de jongen, die in het weinig zindelijke kamertje thuis nog geen rustig plekje mocht hebben, zonder dat er ruw tegen hem werd gepraat, — dat hij nu zelf in dit frissche bed met de mooie sneeuwwitte lakens lag?

O, er was wel een half uur noodig om dit alles goed en duidelijk te beseffen.

Nu sloeg de nabije torenklok vijf welluidende slagen. Wat klonk 't vroolijk, wat zong het blij! Zouden de andere menschen in 't huis dat nu óók al hooren? Wat hadden zij gisteravond, in 't kleine vóór-tuintje, rustig gepraat. Zij hóórden zoo bij elkaar, oom en tante; 't was, alsof zij allebei precies hetzelfde dachten, samen

één doel hadden, — toch was oom heel anders; oom dééd eigenlijk alles, en nam telkens 't besluit, terwijl tante meer aanmoedigde, door 'n opmerking, door insens toestemmend met 't hoofd te knikken. Was dát misschien die *eensgezindheid*, waarvoor oom den Heer gedankt had in zijn gebed? En, ja, wat was ook het lezen uit den Bijbel, en dat gebed, eenvoudig geweest. Hij, die weinig van godsdienst had gehoord, had zóó maar, vanzelf, met 't gezin mee de handen gevouwen, en de oogen gesloten, en had gevoeld dat er Eén was, tot Wien hij zijn dankbaarheid kon uitspreken, Eén, die hem liefhad en Die hem beschermde en tot Zich trok . . . en toen oom van schuldvergeving sprak, had hij, volkomen gelukkig in zijn nieuw tehuis, ook wel beseft, dat hij er nog naar streven moest, het zich waard te maken. En bewonderend had hij zijn neefjes er op aangezien, dat zij, zooveel kleiner nog dan hij, al die dingen reeds zoo goed wisten, het van een moeder en vader al jaren-lang mochten vernemen . . .

Een uur was onder zulke gedachten omgevlogen. Heel stil was het nog in huis. Toen was oom hem komen roepen, zij hadden samen ontbeten, — dezelfde frissche, gedekte tafel van den vorigen avond, doch waar nu door tante's goede zorg zijn twaalf-uurtje klaar lag om in te pakken en mee te nemen . . .

Vol goeden moed stapte Hein naast zijn oom voort. Hij hoefde den weg niet zelf te zoeken: hij voelde zich, bij zijn geleider, veilig. Straks zou hij weer bij den troep zijn, zou hij den kost weer kunnen verdienen . . . En

toen zij op de appèl-plaats aangekomen waren, en oom met een hartelijken handdruk afscheid van hem nam, — dacht Hein alleen nog maar aan alle prettige dingen, en was hij geheel vergeten, hoe náár en ruw en lui hij het „beroeft” van zijn ouders altijd had gevonden. De zon scheen ook zoo helder, 't groen van de boomen was zoo frisch, de straten zoo rustig en keurig . . .

Daar verstoorde de schrille, lang-aangehouden kreet „Jantjoe-oe-oe” de stille omgeving. Onaangenaam verrast keek Hein den kant uit, van waar 't geluid kwam, en zag bij zijn vriend, den sergeant-majoor Koolders, een vrouw met een hondenaar. Waarom hield Hein opeens den pas in? wat joeg hem die rilling over de leden, en deed de kleur van zijn gelaat wegtrekken? 't Kistje met koopwaar, dat aan den riem hing, scheen nu dubbel zwaar, — zie, hij kòn zich toch niet daarbij begeven, bij dat armoedige hondenwagen-stel! De vrouw, zonder hoed,

„Nou, dan zal ik uwe wel een beetje helpen, als uwe hier vreemd bent. En heb u al een goed kosthuis?”

„Ik ben bij familie.”

„O, zoo, . . . ja, dat is altijd maar het beste. Ik zeg ook altijd tegen mijn kinderen: jullie bennen niet half tevreden genoeg in je moeders huis, en je zal d'r later nog naar opspringen . . .”

„Zijn uw kinderen nu thuis?” durfde Hein opeens.

„Nee, hoor! allemaal bij den troep. Iedereen heeft zijn eigen wijk van de stad, en ik heb den hond meegenomen. Wij gaan 't verste weg, weet u, en dan kunnen we het meeste verdienen. Voor uwe en voor mij zal daar wel een boterham ánzitte, vandaag.” Toen opeens, bemerkend dat een der soldaten zijn voet wat zwaar liet steunen op 't rechterwiel, zoodat het karretje dreigde te kantelen, voer zij met heftigheid geweldig driftig tegen hem uit.

Hein drong dit alles door merg en been. Moest hij nu met dat mensch den heelen dag achter den troep meelopen? Nu al was er een scherpe vijandschap in haar stem: zou dat niet veel erger worden, als de soldaten, evenals den vorigen dag, nu weer zijn chocolade gingen koopen? En zou niet iedereen hem er op aanzien, dat hij bij haar hoorde . . .? Zie, daar kwamen de soldaten in troepjes uit hun kwartieren, de huizen waar zij den nacht hadden doorgebracht . . . zou hij maar zoolang in 'n zijstraat gaan, — daar afwachten tot ze weggingen? Als tante en oom, die hem in hun keurige kamer bij zich hadden genomen, hem nu eens zagen! Heelemaal gelijk met hun eigen kinderen was hij be-

met slordige vet-glimmende zwarte haren, het wankele, onooglijke karretje en den kleinen uitgemergelden stakker van een hond, die er aan lag vastgebonden . . . die wilde 'tzelfde als hij, die zou óók meegaan met de soldaten om haar waren te verkoopen. Dat was een concurrente, — en hij moest zich nu extra inspannen om zijn klanten te houden. Maar tegelijk voelde hij vrees, tegen die vrouw, die in dat vak bedreven was, niet te zijn opgewassen. Reeds uit de verte staken hem haar lachende, boosaardige oogen, terwijl zij, — dat merkte Hein zeer goed — met den sergeant-majoor over hem praatte.

Zou hij maar niet liever teruggaan? zijn tante vertellen, dat een ander nu zijn plaats had ingenomen? — Maar wat kon hij dan met al die chocolade doen? zij zouden 't wel niet erg flink van hem vinden, als hij zoo maar, bij den eersten tegenslag . . .

Neen, dan liever de moeilijkheden getrotseerd!

Met een vluggen pas ging nu Hein ook naar de plaats, waar de compagnie zou aantreden. Tal van soldaten en onderofficieren liepen daar dooréén; — 'n eindje van de koopvrouw af, bleef Hein wachten. Zij zette haar hond, die zich stram oprichtte, in beweging, 't wagentje knarste vooruit.

„'t Zal warm worden, jochie,” begon ze.

Hein keek haar aan, vond zoo spoedig geen antwoord.

„En mot de jongeneer ook zoo gaan verkoopen?”

„Ik ben gisteren met dezen troep meegekomen,” zeide hij nu, op een toon van de oudste rechten te hebben.

handeld, ook in 't meeluisteren, in 't meezingen van die verzen, waarvan hij de laatste woorden goed had onthouden:

„Zoudt Gij, Vader! mij verlaten?

Mij verlaten,

Nu G'in Jezus op mij ziet?”

O, ja, — hij wàs niet alleen, hij had 't maar gedacht. Hier, in deze zonnige, blijde straat, was de Heer-zelf met hem, sprak met hem, zou hem beschermen den heelen dag weer.

En de dag werd moeilijk en zwaar voor Hein.

Doch er waren ook telkens lichtpunten, en daarvoor waren nu beide oogen geopend: het gezellige pak boterhammen, zoo zorgvuldig door tante klaargemaakt, — de verkoop van chocolade aan de officieren . . . en dat alles overstemde de ruwe geluiden van de soldatenmaatschappij en het terugverlangen naar zijn gewone bezigheden. Het weldadig was het nog voor hem, dat hij straks niet meer naar vreemde menschen behoefde te gaan, maar zijn vriendelijk huis en zijn vriendelijke familie-leden mocht opzoeken.

Toen Hein dien middag thuiskwam, vond hij zijn tante met een groote hoeveelheid naaiwerk zittend in 't schaduwtje tuintje. Weer trof hem, toen zij hem begroette, haar zachte vriendelijkheid:

„Daar hebben we onzen Hein,” sprak ze. „Wel jongen, je zult moe wezen van den marsch. Neem een stoel en kom bij me buiten zitten.”

Hein zette zijn kistje neer, keek met belangstelling naar 't werktafeltje van tante, terwijl hij aan haar uitnodiging gevolg gaf.

„En hoe heb je 't nu gehad, Hein?” vroeg tante, terwijl ze hem onderzoekend aanzag. „Je ziet er wat bleek uit. Heb je heel ver moeten loopen, vent?”

De deelnemende toon, waarop tante sprak, ontroerde Hein. Anders klaagde hij nooit over iets: wie zou er trouwens belangstelling voor hebben gehad? Maar hier, bij die moederlijk-gevoelende vrouw, kon hij niet anders dan oprecht vertellen wat er in hem omging:

„Ik ben niet moe, Tante,” zeide hij. „Maar 't was toch wel een moeilijke dag.”

„Vertel 't mij eens, Hein,” moedigde zij aan.

„Ik heb weinig verkocht, Tante. Er was concurrentie. 'n Vreesselijk ruw mensch, dat haar trekhond mishandelde en allemaal gekke grappen vertelde...”

En, nu hij eenmaal aan 't vertellen was wat hij op 't hart had, praatte hij voort: „De soldaten vonden 't leuk, en die kochten allemaal van haar. Majoor Koolders heeft gelukkig gezorgd, dat de onderofficieren en de officieren bij mij kwamen koopen. Maar die juffrouw kwam den heelen tijd, als er niets te doen was, bij mij en praatte dan maar door. Ik geloof ook niet, dat ze hebben wil, dat ik altijd meega met den troep, want haar man zal morgen er bij komen...”

„Zou 't niet kunnen meevallen, Hein?” bemoedigde tante.

„Ik ben zoo bang, Tante,” bracht Hein er met moeite uit, want 't schreien stond hem nader dan het lachen.

schreien van droefenis of ellende: jaren lang was zijn hart koel gebleven, nu opeens voelde hij, dat zijn leven waarde had gekregen, omdat er menschen waren, die van hem hielden en hem wilden helpen.

Het was of zijn tante raadde, wat er in hem omging. „Wij willen je zoo graag helpen, Hein,” ging zij voort, „zooals de Heer gezegd heeft, dat wij helpen moeten. Het allerbeste moeten wij je geven, dat we van Hem hebben ontvangen.” Toen ging zij naar een kastje, en nam er een klein, in zwart leer gebonden bijbeltje uit.

„Dit is het mooiste en het beste wat ik heb, Hein. Het is de bijbel, die mijn vader mij heeft nagelaten. Zou je er in willen lezen, als ik je hem geef?”

Door zijn tranen heen glimlachend zag hij haar aan. „Ja, Tante,” knikte hij verheugd.

„Ik zal je wel allerlei bladzijden opgeven, die je 't eerst moet lezen, Hein. Want voor wie het nog niet kent, is 't een moeilijk boek. Maar, m'n jongen, als je er van bent gaan houden, dan is het al het geluk van je leven. 't Is er net mee als met bidden, dat je ook niet meer zult kunnen missen...”

„U bedoelt... wat oom deed... gisteren. Ik heb het toen wel begrepen, maar... zelf...”

„Neen, arme jongen, zelf kun je dat nog niet. God heeft je naar mij toegezonden, dat ik 't je zou mogen leeren. 't Is zoo moeilijk, nietwaar, om alles onder woorden te brengen wat je denkt en gevoelt. Maar de Heer wil ook maar van ons, dat wij dat h el, heel eenvoudig doen, dat wij gewoon met hem praten. Doe dat maar, Hein; Hijzelf zal je helpen. En ik wil ook graag

„ik ben zoo bang, dat zij mijn heele broodwinning zullen afnemen, en dat ik dan niet weet waar ik heen moet gaan.”

Tante kwamen de tranen in de oogen: dien jongen zoo diep bezorgd over zijn „broodwinning” te hooren spreken, was meer dan haar hart kon verdragen.

„'t Is al zoo moeilijk, om hetzelfde te doen als die rare menschen, — maar als ik nu ook eens dadelijk van u weg moet... O, had ik toch maar bij den baas kunnen blijven, en bij vader en moeder! Toen had ik tenminste zekerheid...”

En zijn tante, die hem zoo bedroefd zag zitten, dacht aan haar eigen jongens: als die ook eens in den vreemde waren, zelf, zoo jong nog, verplicht in hun onderhoud te voorzien, te midden van 't moeilijke leven staande. Ja, rijker zouden die tenminste zijn door hun geloof, dat hen wel nooit zou verlaten. „Natuurlijk,” dacht zij, „hoe k n ik het een oogenblik vergeten: d arover moet ik Hein spreken,” — en ze antwoordde, terwijl ze beschermend haar hand hem op den schouder legde:

„Alles schijnt werkelijk wel veel moeilijker voor je te zijn geworden, beste Hein. En toch, zou het nu niet Gods liefderijke bedoeling zijn geweest, dat wij samen, tante en neef, hier mogen spreken? De toekomst is voor ons, menschen, immers altijd donker. Alleen de Heer weet, wat voor ons het best is, en dat geeft Hij ons altijd. Geloof dat toch, mijn beste jongen, want dat is in je leven een sterke troost.”

Hein schreide nu heviger dan zooveen, — z'n geheele jongenslichaam schokte er van. Maar 't was geen

morgen weer met je spreken over die mooie dingen. Wij samen moeten onze shade inhalen, h ? En als je weg dan wat lichter is geworden, zullen wij ook over je toekomstig werk praten.”

Er was een groot, licht geluk in Hein's oogen, toen hij zijn tante aanzag. Hij vroeg haar verlof, naar zijn kamertje te mogen gaan... En toen hij, met zijn bijbeltje, daar voor het raam zat, en diep in den zomerschen blauwen hemel keek, wist hij, dat hij niet meer alleen was en het ook nooit weer zezen kon.

Besluit.

„Ja, jongens, dat is een heele feestdag voor je moeder,” zei Kobus Smit tot Wim en Piet. „Zoo gelukkig als vandaag heb ik haar nog nooit gezien.”

„Och, Koos, plaag mij toch niet zoo,” lachte Greta.

De tien jaren, welke er sedert de bovenbeschreven gebeurtenissen waren verlopen, hadden haar niet ouder gemaakt: zij had nog dezelfde frissche tint, en haar oogopslag was niet minder blijmoedig en hartelijk dan vroeger.

„Moeder is vanochtend om acht uur al bij de bureu geweest,” lachte Piet.

„En daar heb ik gehoord, dat de twee groote ooms Wim en Piet een mooien rammelaar aan 't kleine nichtje hebben cadeau gegeven. Maar jullie moet nu noodig naar de kerk, hoor. Ik kom zelf met mijn doopkindje wel na. . . . O, kinderen, ik ben er zoo gelukkig mee, dat Hein z'n eerste dochtertje naar mij heeft genoemd. . . .”

Op dit oogenblik kwam een flinke jonge man, die sterk geleek op Kobus Smit, de kamer in.

„Antje vraagt, of u haar even komt helpen met 't dichtspelden van de doopjurk, Tante!” zeide Hein Smit. „U hebt er zooveel werk aan gehad, dat zij niet graag anders zou willen, of kleine Greetje ziet er lief in uit.”

Er kwam een lach van groote, stille vreugde op tante's gelaat, toen zij naar neef opzag. „Je bent een lieve jongen voor me geweest, hoor Hein,” sprak ze. „En ik dank je nog wel heel hartelijk, dat je je dochtertje naar mij hebt genoemd. Nu heb ik 't gevoel, dat de Heer mij toch nog

een dochtertje gegeven heeft, op mijn ouden dag. . . .”

„Foei, Tante, op uw „ouden dag.” U bent net zo min oud, als toen u mij tien jaar geleden dat bijbeltje gegeven hebt. . . .”

„Ja, in den tuin, Hein, — weet je dat nog?”

„Toen u mij beloofde, later ook over mijn toekomst met mij te zullen praten, Tante! Wat heeft Oom goed daarvoor helpen zorgen. . . .”

„En die sergeant-majoor Koolders, Hein,” viel zijn oom hem in de rede. „Die heeft toch feitelijk door bemiddeling van zijn kapitein een betrekking voor je op onze staatspoorkantoren gekregen. . . .”

„Weet u wel, Oom, dat hij mij geschreven heeft, vandaag ook in de kerk te zullen komen? Op zijn fort bij Maarsen is hij toch geheel zelfstandig, — en hij schreef mij, dat hij „bij deze plechtige gelegenheid niet graag in gebreke zou blijven. . . .”

Het was tijd om te gaan.

Op de tafel kaatste het blijde zonlicht gezellige vonkjes terug van het vroolijk servies.

Het ontbijt was geëindigd.

Volgens zijn gewoonte sprak Kobus Smit de dankzegging hardop uit.

En allen gevoelden hoe zegenend Gods hand over hen geweest was. . . .